

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Запорізької міської ради

05.06.2024 № 15

ПРОГРАМА

забезпечення всебічного розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя м. Запоріжжя на 2024-2030 роки

1. Загальні положення

Програма забезпечення всебічного розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя м. Запоріжжя на 2024-2030 роки (далі - Програма) розроблена відповідно до статей 10, 11, 53, 199, 144 Конституції України, законів України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», «Про місцеве самоврядування в Україні», розпоряджень Кабінету Міністрів України від 17.07.2019 № 596-р «Про схвалення Стратегії популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава», від 19.05.2021 № 474-р «Про схвалення Концепції Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року», від 15.03.2024 № 243-р «Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року».

Відповідно до статті 10 Конституції України держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. Згідно зі статтею 11 Конституції України держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури. У сучасних суспільно-політичних викликах, спричинених російською військовою агресією, держава зусиллями Збройних сил України, добровольців, волонтерів відстоює свою свободу і територіальну цілісність. Зміцнення української мови як державної, всебічний її розвиток та функціонування в усіх сферах суспільного життя Запорізької територіальної громади - основа єдиного інформаційного та культурного простору не лише Запорізької територіальної громади, а і всієї України.

Забезпечення повноцінного функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя як Запоріжжя, так і всіх регіонів України є гарантією збереження ідентичності української нації та зміцнення державної єдності України.

2. Мета програми

Метою Програми є забезпечення додержання конституційних гарантій і створення умов для всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на території міста Запоріжжя, сприяння опануванню української мови та підвищення престижу використання, посилення її ролі в суспільстві як засобу зміцнення державної єдності, захисту національного мовно-культурного та мовно-інформаційного простору.

3. Склад проблеми, шляхи і способи її розв'язання

Рішенням Запорізької міської ради від 30.11.2016 № 98 було затверджено Програму розвитку і функціонування української мови в м. Запоріжжя на 2016-2020 роки (далі - Програма). На офіційному вебсайті Запорізької міської ради висвітлювалась інформація щодо стану реалізації Програми.

Реалізація Програми створила певні умови для забезпечення у місті Запоріжжі поширення функцій та сфер застосування державної мови, розвитку української культури в усіх її проявах, формуванню цілісного національного інформаційного культурного простору зусиллями місцевої влади, колективами комунальних та громадських установ, закладів і організацій, засобів масової інформації, які були учасниками Програми.

З метою забезпечення права громадян на здобуття формальної освіти державною мовою на всіх рівнях (дошкільної, повної загальної середньої освіти) та в закладах неформальної (позашкільної) освіти різних типів освітній процес в 251 комунальному закладі дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти м. Запоріжжя здійснюється державною мовою. У закладах освіти створюються умови для розвитку освітнього середовища, зокрема засобами мови. Для розширення сфери застосування державної мови проводиться робота щодо активізації діяльності закладів освіти міста з популяризації української мови та заохочення її застосування в спілкуванні між собою в учнівському, педагогічному середовищах, з представниками батьківської громадськості. Відповідно до внутрішньої системи забезпечення якості освіти комунальними закладами здійснюються заходи контролю за станом організації освітнього процесу, викладання державної мови в закладах загальної середньої освіти міста, рівнями навчальних досягнень учнів з вивчення української мови та літератури.

Робочою мовою діяльності 59 комунальних закладів культури є державна мова. У бібліотеках публічної бібліотечної системи міста Запоріжжя протягом 2023 року було поповнено фонд 1401 примірником книг українською мовою. В 13 мистецьких школах Запоріжжя освітній процес здійснюється державною мовою, оновлено навчальні програми та педагогічний репертуар, з якого вилучено твори російських авторів. У комунальному закладі «Муніципальний театр «Дім актора» в 2023 році було проведено 55 вистав різних жанрів українською мовою. Театр-лабораторія «Ві» продовжує популяризувати твори української класичної та сучасної літератури. У кіноконцертному залі ім. О. Довженка всі фільми іноземного виробництва демонструються лише за умови українського дубляжу або наявності українських субтитрів. Збільшення кількості й якості українського кінопродукту спричинило значний попит на вітчизняне кіно. Частка українського кіно в прокаті кіноконцертного залу зросла з 2,8% (у 2015 році) до 20,1% (у 2021 році).

Зкладами охорони здоров'я м. Запоріжжя (22 комунальних та комунальних некомерційних підприємств міського підпорядкування первинного та вторинного рівнів надання медичної допомоги населенню) забезпечено ведення державною мовою документообігу, медичної документації, документів, які стосуються стану здоров'я пацієнтів, використання медичної термінології відповідно до стандартів, визначених Національною комісією зі стандартів державної мови. Вся інформація,

яка розміщується на вивісках, інформаційних стендах, офіційних сайтах лікарень відповідає вимогам Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Департамент соціального захисту населення Запорізької міської ради та підпорядковані установи «Запорізький міський територіальний центр соціального обслуговування» (надання соціальних послуг), «Запорізький міський центр соціальних служб» дотримуються вимог мовного законодавства України щодо обов'язкового застосування державної мови в діяльності.

Департаментом архітектури та містобудування Запорізької міської ради вживаються заходи використання державної мови у архітектурно-художньому оформленні міста щодо розміщення зовнішньої реклами, інформаційних вивісок. Відповідно до Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», у 2024 році підготовлено ще 2 відповідні проекти рішень Запорізької міської ради. Запорізькою міською радою з 2016 року було прийнято ряд рішень про перейменування назв вулиць та інших об'єктів топоніміки міста, назви яких не відповідали стандартам державної мови. У 2022-2023 роках, з метою політики очищення міського простору від топонімів, що звеличують, увіковічують, пропагують або символізують російську федерацію та республіку білорусь, Запорізькою міською радою прийнято ряд рішень про перейменування 142 назви вулиць, провулків, проспектів міста Запоріжжя. Ще залишилось близько 200 вулиць, які входять до реєстру топонімів та підлягають перейменуванню. Також потребують заміни застарілі адресні покажчики та таблички нумерації під'їздів і інформаційних стендів на житлових будинках м. Запоріжжя, що мають написи російською мовою.

КП «Муніципальна телевізійна мережа» має 100% виробництва та виходу власних програм державною мовою. Це дає можливість популяризувати українську мову серед різних верств населення. У ефірі та записі програм «Акценти» (718 випусків), «Добрий день, ми із Запоріжжя» (161 випуск) у якості гостей, до дат, пов'язаних з національними святами, тематикою культури та мови, запрошувалися фахівці та лідери думок, які популяризували значення української культури та мови.

З метою підвищення культури мовлення, поновлення та розвитку мовних традицій, поширення знань щодо історії та сучасних змін, які відбулися в українській мові, виховання поваги, шанобливого ставлення до неї та формування національної свідомості у жителів міста, КП «Муніципальна телевізійна мережа» створено цикл програм «Говоримо українською». Виготовлено 35 випусків телепрограми, яка в ефір телеканалу виходить тричі на день. Програма «Глосарій» націлена на збагачення мовного запасу городян, вивчення нових та згадування рідковживаних українських слів. Виготовлено 119 випусків телепрограми «Глосарій», в ефірі телепрограма виходить шість разів на день. Культурно-мистецький проект «Співаємо українською» спрямований на популяризацію української пісні та культури. Виготовлено 19 програм, в ефір телеканалу програма виходить 7 разів на тиждень.

Після початку повномасштабного російського військового вторгнення в Україну позиції української мови суттєво змінилася. Містяни, особливо молодь, свідомо почала розмовляти українською мовою. У зв'язку з цим зростає запит запоріжців, зокрема внутрішньо переміщених осіб, на отримання можливостей як для опанування української мови, так і підвищення рівня володіння нею, а також збільшення україномовного культурного продукту, розширення доступу до нього.

Водночас, як наголошує Конституційний Суд України у своєму рішенні від 14 липня 2024 року № 1-р/2021, у зв'язку з військовою російською агресією і використанням нею «мовного питання» як одного з інструментів своєї геополітичної експансії загроза українській мові рівносильна національній безпеці України, існуванню української нації та її держави.

У Запорізькій міській територіальній громаді зараз є нагальна потреба в системній активізації цілеспрямованої роботи щодо подальшого забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя: місцевому самоврядуванні, освіті, культурі, торгівлі, транспорті, рекламі, засобах масової інформації, закладах охорони здоров'я, спорту тощо.

Державна мовна політика потребує постійного удосконалення з урахуванням потреб і викликів, що стоять перед суспільством.

У зв'язку з вищезазначеним актуалізувалися такі потреби:

- зміцнення державного статусу української мови в місті Запоріжжі, вироблення дієвих механізмів її захисту та розвитку;
- використання населенням міста Запоріжжя державної мови в усіх сферах суспільного життя;
- забезпечення дотримання посадовими особами органів місцевого самоврядування вимог закону щодо обов'язковості використання державної мови під час виконання своїх посадових обов'язків, недопущення її дискримінації.

У зв'язку з вищезазначеним необхідно забезпечити:

- розробку та відкриття мережі курсів з вивчення української мови (в тому числі дистанційних та онлайн-курсів);
- покращення якості викладання державної мови в закладах освіти;
- підтримки інноваційних, нових знань та розвитку сучасних культурних індустрій, покращення якості україномовного культурного продукту на телебаченні, радіо, засобах масової інформації;
- запровадження освітніх відкритих електронних курсів з української історії та культури;
- заохочення молоді до вивчення, навчання та спілкування українською мовою;
- створення умов для забезпечення реалізації громадянами права на одержання інформації українською мовою, в тому числі через засоби масової інформації, рекламу, розширення україномовного інформаційного простору;
- здійснення моніторингу щодо дотримання норм мовного законодавства;
- збереження культурної спадщини як основ національної культури та розширення доступу до неї громадян;

- підтримки культурного розмаїття, розвитку міжнародного культурного співробітництва в місті.

4. Завдання і заходи

Мету Програми передбачається досягти шляхом:

- всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя;
- активної співпраці місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства;
- проведення широкої інформаційно-просвітницької кампанії щодо всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя міста Запоріжжя;
- визначення та здійснення заходів для стимулювання глибокого вивчення української мови, української історії та культури;
- створення україномовного інформаційного середовища у м. Запоріжжя;
- розширення сфери вжитку української мови в усіх комунальних закладах, установах та підприємствах.

Повний перелік завдань і заходів Програми наведено в додатку 1 до Програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя м. Запоріжжя на 2024-2030 роки.

5. Обсяги та джерела фінансування

Виконання заходів Програми забезпечується за рахунок бюджету Запорізької міської територіальної громади в межах бюджетних асигнувань на бюджетний рік, а також за рахунок інших, не заборонених чинним законодавством джерел фінансування. Орієнтовний обсяг фінансових витрат, необхідних для виконання Програми, наведено в додатку 2 до Програми забезпечення всебічного розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя м. Запоріжжя на 2024-2030 роки.

6. Очікувані результати, ефективність програми

Виконання завдань і заходів Програми дасть змогу досягти таких результатів:

- зміцнення комунікативного і демографічного потенціалу української мови та покращення мовної культури населення міста Запоріжжя;
- зміцнення позицій української мови в культурно-інформаційному просторі міста Запоріжжя.

Виконання Програми забезпечить поширення функцій та сфер застосування державної мови, розвиток української культури в усіх її проявах, сформування цілісного національного інформаційно-культурного простору.

7. Координація та контроль за ходом виконання програми

Координатором Програми є управління внутрішньої політики, преси та інформації Запорізької міської ради, яке контролює її, готує звіти про виконання.

Головні розпорядники бюджетних коштів та відповідальні виконавці, визначені у додатку 1 до Програми.

Одержувачі бюджетних коштів для виконання заходів, передбачених Програмою, надають головним розпорядникам бюджетних коштів пропозиції та щомісячні звіти щодо використання коштів та обсягів виконаних робіт.

Підготовку звіту про виконання Програми здійснює її координатор на основі звітів, поданих головними розпорядниками бюджетних коштів.

Контроль за використанням бюджетних коштів, спрямованих на забезпечення виконання Програми, здійснюється в порядку, встановленому бюджетним законодавством України.

Секретар міської ради

Регіна ХАРЧЕНКО

Найменування завдання	Найменування заходу	Головний розпорядник бюджетних коштів, виконавці	Джерела фінансування	Всього	Прогнозний обсяг за роками (тис.грн)						
					2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	української мови посадовими особами місцевого самоврядування в усному та писемному діловому спілкуванні.	управління персоналом департаменту (апарату) виконавчого комітету міської ради		0	0	0	0	0	0	0	0
	4.3. Продовження практики реалізації навчального модуля професійних програм підвищення кваліфікації «Ділове українське мовлення» та програми тематичного короткострокового семінару «Українське ділове мовлення».	Відділ управління персоналом департаменту (апарату) виконавчого комітету міської ради	Не потребує фінансування	0	0	0	0	0	0	0	0
	4.4. Висвітлення ходу реалізації програми забезпечення всебічного розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя м. Запоріжжя в ЗМІ раз на квартал.	Управління внутрішньої політики, преси та інформації міської ради	Не потребує фінансування	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом за завданням 4:				0	0	0	0	0	0	0	0
Разом по Програмі:				22621,060	3125,000	3239,000	3251,412	3251,412	3251,412	3251,412	3251,412

Секретар міської ради

Регіна ХАРЧЕНКО

Додаток 2

до Програми забезпечення всебічного розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя м. Запоріжжя на 2024-2030 роки

ОРІЄНТОВНІ ОБСЯГИ ТА ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ

Програми забезпечення всебічного розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя м. Запоріжжя на 2024-2030 роки
(найменування міської цільової програми)

Джерела фінансування	Обсяг фінансування, всього (грн)	За роками виконання								
		2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
Бюджет міської територіальної громади	22621,060	3125,000	3239,000	3251,412	3251,412	3251,412	3251,412	3251,412	3251,412	3251,412
Державний бюджет	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Обласний бюджет	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші джерела*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього	22621,060	3125,000	3239,000	3251,412	3251,412	3251,412	3251,412	3251,412	3251,412	3251,412

* Інші джерела можуть включати гранти, власні кошти, залучені кредити, інші джерела, не заборонені чинним законодавством

Секретар міської ради

Регіна ХАРЧЕНКО

Додаток 3

до Програми забезпечення всебічного розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя м. Запоріжжя на 2024-2030 роки

ОЧІКУВАНІ ПОКАЗНИКИ

виконання Програми забезпечення всебічного розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя м. Запоріжжя на 2024-2030 роки

Найменування завдання Програми	Найменування показника виконання завдання	Одиниця виміру	Головний розпорядник бюджетних коштів	Значення показників у тому числі за роками							
				усього	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Моніторингові дослідження за всебічним розвитком і функціонуванням української мови	Кількість обстежених об'єктів комунальної власності	% від загальної кількості	Департамент архітектури та містобудування міської ради	100	100	100	100	100	100	100	100
	Кількість обстежених об'єктів комунальної власності	% від загальної кількості	Управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради	100	100	100	100	100	100	100	100
	Кількість обстежених закладів торгівлі та послуг	од.	Департамент економічного розвитку міської ради	1800	150	250	260	270	280	290	300
	Кількість обстежених комунальних закладів освіти	% від загальної кількості	Департамент освіти і науки міської ради	100	100	100	100	100	100	100	100
	Кількість заходів	од.	Департамент культури і туризму міської ради	14	2	2	2	2	2	2	2

4. Зміцнення статусу та розвиток ділової української мови	Охоплення учнів заходами в шкільних бібліотеках	%	Департамент освіти і науки міської ради	100	100	100	100	100	100	100	100
	Кількість заходів (презентація медіапроектів)	од.	Департамент освіти і науки міської ради	7	1	1	1	1	1	1	1
	Кількість публікацій, новин тощо	од.	Департамент економічного розвитку міської ради	26	2	4	4	4	4	4	4
	Кількість залучених торговельних мереж, СГД	од.	Департамент економічного розвитку міської ради	172	12	15	20	25	30	35	35
	Забезпечення проведення мовних курсів відповідно до потреби	% від загальної кількості	Виконавчий комітет міської ради	100	100	100	100	100	100	100	100
	Кількість заходів з висвітлення ходу реалізації Програми	од.	Виконавчий комітет міської ради	28	4	4	4	4	4	4	4

Секретар міської ради

Регіна ХАРЧЕНКО